

ШўМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 5-ше (157) №, 2026 ий май

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ЮМЫН ПОРЫЛЫКШО ДА ЙӨРАТЫМАШЫЖЕ МАРИЙ КАЛЫК ПЕЛЕН ЭРЕАК ЛИЙЖЕ

Марий йылме дене лукмо Библийын презентацийже Йошкар-Оласе Православий рўдерыште 28 апрельыште пеш кугу кўкшыт дене эртен.

33 ий шуйнышо кусарымаш паша Юмын полшымыж дене сай лектыш дене мучашлалтын. Тидлантаумыштен, Йошкар-Оласе Благовещенский кафедральный соборышто кумалмаш лийын. Марий йылме дене эртыше молебеным кок владыка вуйлатен: Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан. Нунын дене пырля Марий митрополийын кумло наре священникше ден диаконжо служитленят, Йошкар-Ола да тўрлő районла гыч толшо прихожан-влак кумалыныт.

Паша лектышын кугытшым умылаш манын, изишак историйым шергалына. 150 ий ончыч рушла Синодальный Библий лектын. Святой Возымашым Российысе моло калык-влакын йылмышкышт кусараш кўлмő нерген 1992 ийыште Рус Православный

«Тыйын законет мыйын йолемлан волгалтарыше, корнем-шамычлан – волгыдо» (Пс. 118, ст. 105).

Черке, Науко Академий да Библийым кусарыше институт пырля кутырен келшенят. Финн кундем гыч толшо сотрудник-влак Святейший Патриарх Алексей II деке миеныт, пашам виктарен колташ Юмо полшыжо манын, благословенийым налыныт. Библийым кусарыше институтын Хельсинки оласе пөлкаже Святой Возымашым 12 финн-угор калыкын шочмо йылмышкыже кусараш проектым ямдылен. Кызыт марте Библийым одо да коми йылмыла дене луктыныт, ты радамыште ме кумшо улына. Москва оласе Библийым кусарыше институт Библийым Российысе 11 тўрлő калыкын йылмыш ден савыктен. Синодальный Библий лекмын 150 ияш юбилейже ийын меат шочмо марий йылмына дене Библийым вучен шуктенна.

Мари́й йылмыш кусарыме У Сугынь 2007 ийыште ош тўням ужын.

Тудым Мари́й Элын калык писательже да сулло журналистше Леонид Логинович Яндаков 16 ий кусарен! Мари́й ег Лариса Николаевна Орзаева, филологий науко кандидат, Тошто Сугыньым кусарыме кугу пашалан пижын. Тудын ямдылыме материалым тўналтыш гычак богословский редактор Ти́на Олликайнен терген шоген. 10 наре йылмым (тидын шотыштак олыкмарий ден курыкмарий йылмылам) сайын палыше ты финн ўдыр кусарымашын чынлыкшым ожнысо еврей да грек текстла дене тангастарен терген. Библийым финн-угор йылмылаш кусарыме чыла пашам Хельсинкиште Анита Лааксо вуйлата. Ончыч тудо Йошкар-Олашке чўчкыдын толеден, а ынде кугу ийготан улмыжлан кўра кужу корным эрташыже нелырак.

Владыка Иоанн Мари́й епархийысе кусарыше комиссийын пашаенже-влакым ты пашаш 2004 ийыште ушен. У Сугыньым нуно 3 гана тергеныт. Тунам опыт мыняр-гынат погынен, сандене Тошто Сугынь дене паша куштылгырак каен, ынде ик гана тергыме дене серлагыме.

Православий рўдерыште эртыше пайремыш, шуко чаракым сенен, мўндыр уна-влакат: Финляндий гыч богословский редактор Марья Картано ден пелашыже Ханс Бекман, Швеций гыч Маттиас Халлквист ден Пайваринта Йонас Даниель, Москосо Библийым кусарыше институтын координаторжо Виктор Олегович Алиев, тыгак Коми ден Башкортостан республикыла гыч икмыняр ег – толыныт.

Презентацийым кугу кумыл дене иерей Игорь Коваль вўден. Кугече тропарьым да шуко черке мурым «Благовест» архиерей хор олыкмарла, курыкмарла да церковнославян йылме дене мурен. Православный тележурналист Евгений Опарин пеш чапле кум видеороликым ямдылен: христиан литературым марлаш кусарыме да мари́й возыктышын историйже нерген, мари́й

приходлаште марла служитлыме нерген шуко сай фактым почын пуэн. Финляндий гыч Ти́на Олликайнен ден Анита Лааксон войзен колтымо ужашыштымат кучылтын. Ты презентаций нерген материалым Мари́й митрополийын сайтыштыже ончаш лиеш.

Чылаштым саламлен, владыка Иоанн каласен: *«Тачысе кече Мари́й кундемлан пеш пиалан. Святой Возымаш гоч мемнан дене Христос Шкеак шочмо йылмына дене кутыра, тиде тўняш толшо чыла мари́й еным ушан мутшын волгыдыж дене волгалтара. Юмо дене айдеме шочмо йылмыж дене кутыра гын, Господьлан шўм-чонжым кумдан почеш, тудым порылык, куан да тыныслык дене тема. Мари́й калыклан Юмын чынжым почмыштлан Библий обществылан да шкенан кусарыше-влаклан кугу таум ыштем. Чылан палышт: Господь дене пырля лияш, Тудын шулдыржо йымалне аралалт илаш – пеш сай!»*

Епископ Феофанат туныктен ойлен: «Кунам ме молитвам лудына, ме Юмо дене мутланена. Святой Возымашым лудмо гоч Юмо Шкеак мемнан дене кутыра. Шочмо йылме дене лудаш полшышо-влакым праведный Симеон Богоприимец дене тагастараш лиеш, вет тудо Тошто Сугыным грек йылмыш кусарен. Славян-влаклан Святой Возымашым ожнак апостол-влак дене тӱр улшо изак-шоляк Кирилл ден Мефодий кусареныт, тыге шуко калыклан пеш кугу пайдам ыштеныт. Кусарыме пашам кызыт шуктышо чыла еглан Юмын польшым тыланем».

Библийн марла лекмыжым кӱкшын аклен, Йошкар-Ола округым вуйлатыше Евгений Кузьмин ден Марий книга савыктышын директоржо Эдуард Иманаев поро мутым каласеныт. Швецийысе Библийым кусарыше институтын директоржо Маттиас Халлквист тыгак чылаштым саламлен да Библий – тӱняште эн тӱн улшо книга – кажне суртышто лийшаш маным каласен.

Святой Возымаш гыч эн виан ужаш-влакым М. Шкетан лӱмеш Марий драме театрын артистше Иван Соловьев калыклан лудын, «Чинчывий» кӱсле-влак ансамбль икмыняр марий семым шоктен. Духовный куаным пырля пайлаш толшо 300 утла ег марий йылме дене савыкталтше Библийым пайрем мучаште шке кидышкыже кучен.

ШҰМНА ПОЧЫЛТШО ЛИЙЖЕ

Йошкар-Оласе Тазалык шотышто экшык улман йоча ден ийготыш шудымовакын реабилитаций рӯдерыштышт 23 апрельште пайрем шўлыш озаланен.

Ўдыр-рвезе-влак кугу уна-шамычым вашлийынит. Тиде гана самырык-влакын «Православный волонтер-влак» толкыныштын енге-шамыч деч посна (нуныжо чўчкыдын коштыт) рӯдерыш унала Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Йошкар-Оласе Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» иконыжо лўмеш храмын клирикше иерей Алексей Кирюшкин миенит.

Йоча-влак пеш куаненит, уло чоныштым пыштен ыштыме пўлекыштым кучыктенит, спектакль семын ямдылыме сылне концертм ончыктенит.

Кажныже владыкам миен-миен ондалаш тыршен, а митрополит Иоанн пеш порын мутланен да тыге ойлен:

– Христос Ылыж кынелын! Шергакан йоча, йўратыме иза-шольо ден ака-шўжар-влак! Христос Ылыж кынелме деч кугурак куан мланде ўмбалне лийын кертеш мо? Кугече йўдым Ылыж кынелше Утарышына кажнына дека миен каласа: «Тыныслык тыланда!» Шўмыштў тыныслык да йўратымаш уло гын, тугеже тушто Юмо ила.

Йочан яндар, волгыдо, ужалалт моштыдымо куанже кугыен-влакынат шўмыштым тўкалта гын, могай сай ыле. Йочан куанже мыланна полшыжо да икте-весе дене йытыран мутланен илаш туныктыжо.

Кузе чот кызыт мыланна, кугыен-влаклан, тынысан шўм-чон поянлык да куан огыт сите. А куан – тиде Юмын пўлекше. Яндар шўман-влак гына Юмын ужыт (Мф. 5:8). Мыланна, кугыен-влаклан, шўмнам эрыктыман да пеленна улшо йоча дене пырля Ылыж кынелше Христосым тушко пуртыман. Вет Юмо мемнам шочыктымуж годым кўргышына илыше чоным шўлалтен колтен, а ме – Юмын ужашыжым. Сандене Юмо кўм мемнан дека колта, нунылан чылаштан шўмнам почаш тыршыман.

Мучашлан митрополит кажныжлан шере пўлекым кучыктен.

«КУГЕЧЕ ЙЫНГЫР» ЙЫНГЫРТЕН

Йошкар-Оласе медицине колледжыште 23 апрельште Регион-влак кокласе «Кугече йынгыр» православий муро фестиваль 14-ше гана эртен.

Тудым Йошкар-Олан да Марий Элын епархийже, Марий Эл Республикын тазалыкым аралыме министерствыже да Йошкар-Оласе медицине колледж ямдыленит. Фестивальын тун шонымашыже – кызитсе православий мурым кучылтын, Российым духовно ылыжташ полшаш.

Тиде усталык тагасымаште Волжск епархийын чапшым Пётъял кыдалаш школын «Соловушка» вокальный коллективше (вуйлатышыже – Э.Г. Гурьянова) арален. Йоча-влак Л. Ершов ден В. Шишкаревын возымо «Мемнан деке шошо толын» мурым уло шум куанышт дене йонгалтареныт да «Вокальный ансамбль» номинацийште 1-ше верыш лектыныт! Удыр-рвезе-влак ден вуйлатышышт Эльвира Геннадьевнам сенымаш дене уло кумылын саламлена да усталыкыштым эшеат виангден колтымаште кугу тыршымашым тыланена.

Мероприятий деч вара Йошкар-Оласе епархий управленийын секретарыже иерей Димитрий Дьяков ден медколледжым вуйлатыше Леонид Рыжков фестивальш толшо-шамыч дене мутланеныт. Леонид Викторович удыр-рвезе-влакым ончыкыжым шке колледжышын студентше-влак радамыште ужаш шонымыж нерген ойлен.

Зоя ЛЕСНИКОВА

УЖЫН ШУКТАШ ВАШКЫЗА

Йошкар-Оласе «Православийын историйже» тоштерыште 26 апрельште «Эй, калык-шамыч, чыланат Юмым моктыза» луман выставке почылтын. Тудо Марий Элыште кызыт гына лийше кугу исторический событийлан – Библийым марий йылмыш кусарен савыктымылан – пöлеклалтын.

Ончырыште Йошкар-Оласе художественный училищын студентше-влакын сүретыштым ужаш лиеш. Нуно Тошто Сугынь гыч тўналын У Сугынь марте лийше икмынар темым авалтат: Адам ден Евам Эдем сад гыч поктен лукмаш гыч Поро Уверым шараш тўналме марте. Самырык-влакым тыгай келге темым почаш таратыше туныктышо-влаклан кугу таум каласена. Теве кугу талантан художник А.С. Бакулевскийын тунемшыже С. Зайцев «Христосым йодышtmаш» ойган татым ончыкта. Туныктышо шкеже илыш дене чеверласен, но илыш умылымашыжым, неле темым тарваташ тошtmашым самырык студентшылан пуэн коден.

Сүретче В.Д. Курочкинын тунемшыже Д. Тихоновын «Кодымо-влак» сүретше евангелист Матфейын Поро Уверже гыч 25-ше главасе 1-13 стих-влакым почын пуа. Тушто ушан да шонен

«Эй, калык-шамыч, чыланат Юмым моктыза, эй, ег-шамыч, чыланат Тудым моктыза, вет Тудын чаманымашыже эре мемнан ўмбалне, да Юмын чынже курымеш ила».
(Псалтирь 116:1-2)

моштыдымо ўдыр-влак нерген ойлалтеш. Тиде притче – Пытартыш Суд годым айдемын чонжым пытартыш гана тергымашын образше. Кокымшо гана толшашыжым Христос тыште сўан пайремыш качын толмыж семын ончыктен. Сўаныш толшо ушан йолташ ўдыр-влак, эрвел йўлам шуктен, качым йўлышö лампе дене йўдым вашлийынт. Каче вараш кодеш гын, ўй ситыже манын, ўйым шуқырак шапашленят. Сўан пайрем тыште Пылпомыш Кугыжанышым ончыкта, а качым вучымаш – мландымбалысе илышым да Господь дене вашлияш ямдылалтмым. Петыралтше омса-влак – тиде колымашын татше, тылеч вара айдеме чыла йонгылышыжым умыла да шке сулыкшо верч öкына гынат, сулыкшым касарен ок керт. Шонен моштыдымо ўдыр-влакат сўан пöртыш пураш вараш кодыныт.

Лүмлө сүретче В.А. Чеботкинын икмынар тунемшыжын сүретышт ончыкталтыныт: Ю. Ведерникован «Авраамын надырым кондымыжо», «Христосым тергымаш», «Апостол-влак дене чеверласымаш»; А. Картушаевын «Авраамын надырым кондымыжо», «Храм гыч поктен лукмаш» да Д. Герасимовын «Иудан ужалымыже». Теве С. Зайцевын «Тендан эше ўшанымашда уке, сандене лүдында» сүретше Матфейын Поро Уверже гыч 8-ше главасе 23-27 стихла негызеш возалтын. Тыште пуш – Черкын але христиан ылышын символжо, а тұтан ылышысе тергымашым ончыкта. Христос пушышто мален колтен, тугеже Тудо айдеме пүртүсан, тыгодым Шке Юмо Ачажлан тұрысnek ўшана, тунемшыже-влакын ўшаныштым терга. «Шагал ўшаныше-влак» манмыже дене нуным лүдмыштан да Тудын (Христосын) арален коден кертмыжлан ўшаныдымыштан шылтала. Тўтан мардежым чарен кертмыже Тудын Пўрышў улмыжым палдара. Тыгай неле ситуацийым ончыктышо ты ужаш теве молан туныкта: «Юмо мален колтен да ок полшо» манын шонена гынат, мыланна ўшаным арален кодыман, лүдман огыл. Христос тыште лүдмаш ваштареш кучедалаш да ылышын теңызыштыже тыныслыкым арален кодаш ўжеш. Тунемше-влакын «Господь, мемнам утаре, пытена!» манын кычкырымышт тиде лушкыдылык огыл, а чын ошкыл: Юмо деч вашмут уке гай чучеш гынат, Тудым ўжаш да ўшан дене сўрвалаш.

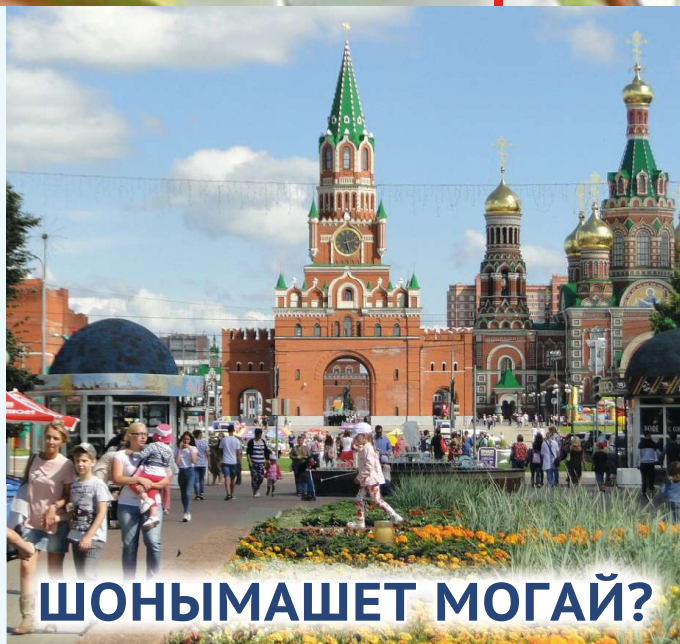
Училищын эше шкежат самырык туныктышыжо И.И. Стан черке ылыш деке пеш лишыл, ача-аваж дене пырля Виче кундемшыште ожнысо черкым уэмдаш полша. Тудынат тунемшыже-влак: П. Мальцева, П. Филатова, А. Мурыгина, Е. Золотых – Библийысе сюжет-шамычым починыт. Тыгай темым тарватыше самырык ең-влакын ылыш умылымашыштат келгемеш.

Сүрет ончерыш толшо-влаклан Йошкар-Оласе епархийын миссионер пўлкажым вуйлатыше протоиерей Алексей Михайлов Библийым республикысе тұн калыкын шочмо марий йылмыж дене лукмын кўлешлыкшым умылтарен. Вет шочмо йылме дене шўм-чоныш пуртымо Юмын шомак уло ылышым вашталтен кертеш. Презентаций деч вара икмынар ең тыге каласен: *«Библий гыч ужаш-влакым артист Иван Соловьевын йўкын лудмыж годым шинчавўд кышкалалтын».*

Библийын Тошто Сугынь ужашыжым кусарыше Лариса Орзаева паша кузе каен шогымо нерген каласкален. Лариса Николаевна – филологий науко кандидат, йылме шижмашыже кўкшў, сандене пашаже сайын каен манын, меат пенгыдемден кертына.

Елембаево селасе «Шукшан патырле заставын» директоржо Андрей Бажанов экскурсийым эртарен, кажне сүретын мо нерген каласкалымыжым рашрак умылтарен.

«Эй, калык-шамыч, чыланат Юмым моктыза» выставкым 25 май марте ончаш лиеш. Жап пеш писын эрта, сандене мяш вашкыза.

ШОНЫМАШЕТ МОГАЙ?

Икана олаште ылыше рвезе деке ял гыч йолташыже унала толын. Урем дене ошкылшыштла, ялысе рвезет трук чарналтен шогалеш:

– Колат, шудышырчык мура!

– Ушет каен мо? Кугу олаште могай шудышырчык лийын кертеш?

А ола йўк-йўан дене темын: уремыште ең-влак ала-куш вашкат, машина-шамыч пытыдымын кудалыштыт, мўндырнак огыл мландыш ментгым негызлан кырыме йўк шергылтеш, кўшнў самолёт-влак шке корнышт дене вашкат.

– А мый содыки тудым колам, – огеш чакне уна да, воктенысе шуко пачашан пўрт ончыко лишемын, пеледыш коклаш ончалеш, а туштыжо, ужал лышташыште, изи шудышырчык муралтен шинча.

– М-да, – ышталеш оласе рвезе. – Тый ўрыктарышын пўсў пылышан улатыс?

– Мольн гаяк улам, – ышталеш йолташыже. А шкеже «Теве ончал» манешат, кўсенысе тыгыде оксажым асфальтыш кудалта. Ты жапыштак эртен кайыше ең-влак вуйыштым савыркалаш тұнгалыт, южыжо кўсенжым терга: ала окса тудын лектын йоген?

– Ужат? – умылтара ялысе рвезе. – Кажне айдеме могай шонымаш дене ила, тудым гына колеш.

ЮМЫН САЛТАКШЕ

Кугу Отечественный сар мучашлалтмылан ктений кандашле ик ий гынат, ме тудо пагытын шучкылыкшым ужын-чытен лекше-влакын каласкалымыштым возен кодымым угыч да угыч лудына. «Юмын полышыжлан көра гына илен лектынна» манын ойлат нуно. Да варажым ятырынже Юмылан служитлыме корнымак ойырен налыныт.

Троице-Сергиев лаврын духовникше архимандрит Кириллат (шочмо лүмжө – Иван Дмитриевич Павлов) Кугу Отечественный сарын тул лонгаштыже икымше кече гычак лийын, ылыше кодын да 97 ийым илен. Рязань кундемыште Юмылан ұшаныше ешеш 1919 ийыште шочшо рвезе монахыш Кирилл лүм дене ўп түредме йўлам 1954 ийыште эртен. 1965 ийыште тудым архимандрит саныш шогалтеныт да Троице-Сергиев лаврысе монах-влакын духовникыштан пенгыдемденыт. Тудо эсогыл Москон да уло Русьын кум патриархшын – Алексий I-ын, Пименын, Алексий II-ын – сулыкыштым касареден.

Кугу Отечественный сар тўналме годым тунам эше самырык Иван Павлов Мўндыр Кечывалвелын Китай дене чекрыштыже, Хасан район Барабаш селаште, срочный службим эртен. Луымшо Краснознамённый армияын 92-шо стрелковый дивизийжын 96-шо сапёрный батальоныштыжо служитлен. Икымше бойыштак, Хвойный станций тураште, пырля служитлыме ятыр йолташыжым йомдарен. Тушко нуным поезд дене нангаеныт улмаш, а толшашыштым немыч-влаклан шем чонан ег увертаренат шуктен. Сандене эшелон гыч волышо-влакым немыч бомбардировщик-шамыч вашлийыныт. Самолёт-влак курныж гай ўмбалнышт чонештылыныт, бомбитленыт, пулемёт гычат чот лўйылтыныт. Салтак-влакат, тыглай калыкат шукын коленыт да сусыргеныт.

«Кө сарыште лийын огыл, тудо нимом огеш пале, – ылымыж годым ойлен архимандрит. – Южгунам тушто тамык дечат шучко лиеден. Эн чотшо лўдшө да шакше койышан еным чыташ неле лийын». Вет сар тиде уло калыкын патырлыкым ончыктымыжо веле огыл, тушто ужалышыжат, «кўлеш орган-влак» дене кылым

кучышыжат, передовой гыч тылысе службыш шылаш тўчышыжат лийыныт. «Паленна: тушман ончылнетак, а пеленет кө, могай шонымашан ег улмым палыде илаш моткоч неле лийын, вет ег-влак чўчкыдын вашталтыныт, – ойлен архимандрит Кирилл. – Тидыже тамык дечат шучко. Тамыкыште чыланат ик семын орланат, тушто йўраш тўчышө уке. А мландымбалне ме тамыкыште лийынна».

Иван Павловым Господь эреак арален коштыктен. Теве 1942 ий шошым тудын батальонжылан минан пасум эрыкташ приказым пуэныт, да нылшўдө ег гыч иктат пўртылын огыл. А Иван Павловым, сусыргышым, тиде жапыште Виче кундемысе госпитальыш колтеныт, тыге тудо ылыше кодын.

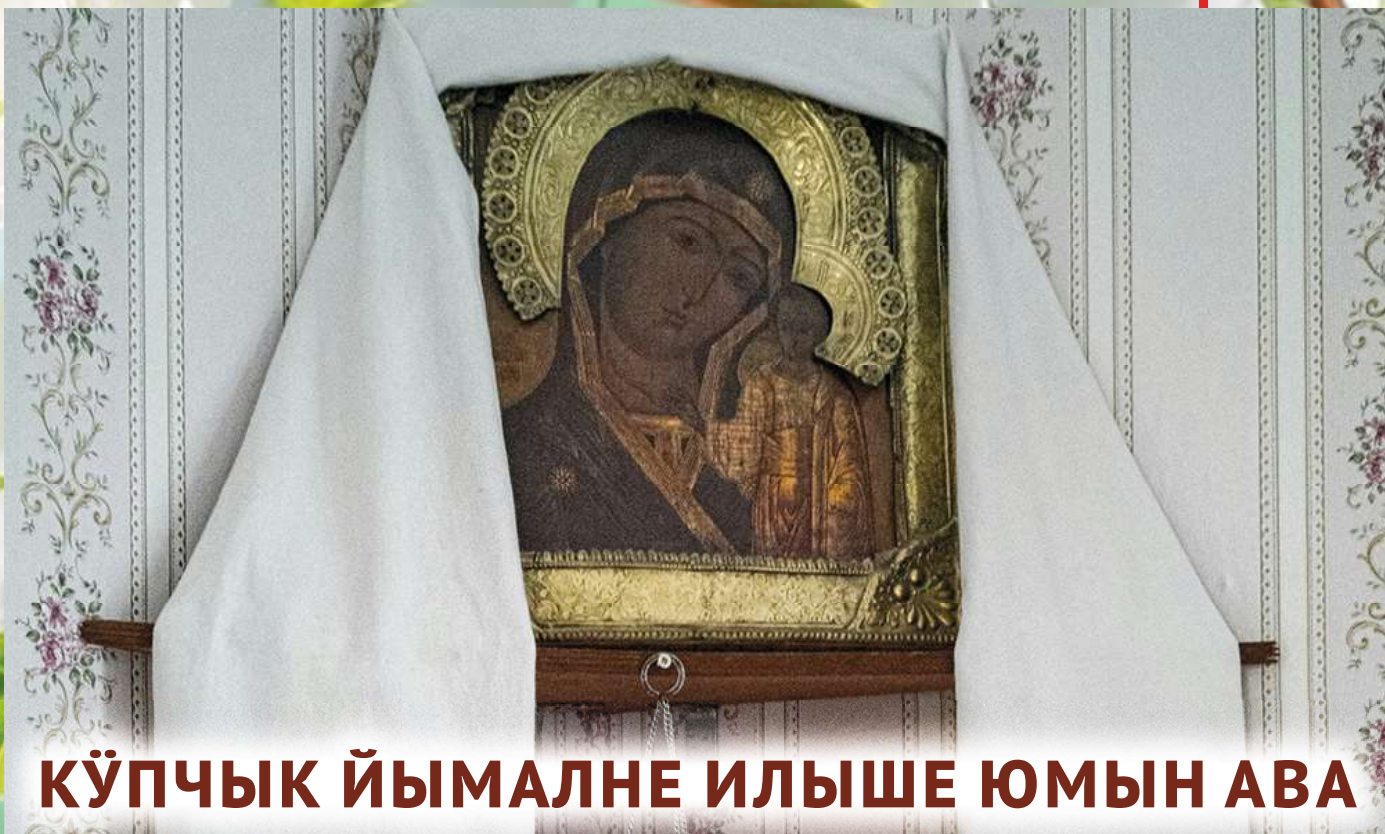
Сталинградесе шучко кредалмаш гычат (тунам 9-ше мотострелковый бригадыште служитлен) ылыше лектын: 1942 ий 7 сентябрь гыч 11 октябрь марте Сталинград кундем Кайсацкая станцийысе 2904-ше номеран эвакогоспитальыште эмлалтын. Пўртылмекеже, тудым 254-ше танковый бригадыш колтеныт. 1942-1943 ийлесе телым бригадын боецше-шамыч оборонышто лийыныт, окоп ден траншейлаште шинченыт. «Лум кок метр келгытан лийын, а ме ик метрым гына пургедынна да лум көргыштө кылмен киенна, – шарналтен архимандрит Кирилл. – А Сталинградыште виля пуш шарлен, вет колышо-влакын капышт тугак киеныт. Шалатен пытарыме олаште шып, тымык шоген, да чонлан шучкын чучын. А кочкишым мыланна йўдым гына конденыт, тудыжат корнышто ияг шуын. Кузе илен кодынна? Юмын полшымыж дене, моло огыл».

1943 ий апрельыште Сталинград олесе ик пўртыштө И. Павлов книга муйн. Чонжылан шокшын, ласкан чучын колтен. Тиде Евангелий улмаш. Шаланен пытыше лаштыкложым иктыш чумырен, изин-изин лудын. Илышым вес шинча дене ончалын, молан элыште Юмын ваштареш шогымым, молан тўняште сар тарванымым умылен.

1943 ий сентябрьыште И. Сталин митрополит-влак Сергей (Страгородский), Алексий (Симанский) да Николай (Ярушевич) дене вашлийын. Вашлиймашын лектышыже кугу лийын: Патриархым сайленыт, храм ден духовный семинарий-влакым почаш тўгалыныт, казаматла гыч пастырь-шамычым пўртылтеныт. «Тиддеч вара фронтышто сўрет чылт вашталте, – ойлен архимандрит Кирилл. – Эсогыл Жуковат шке книгаштыже тидым ушештарен. Вет тунам немыч генерал-шамычын планышт сенгаш лийдыме лийын, а тиддеч вара тўрлө йонгылышым ыштылаш тўгалыныт. Илышыште эре тыге: Юмо наказатлаш шона гын, уш-акылым поген налеш. Тушманымат тыгак наказатлен».

Ончыкылык архимандрит 3-шо Украин фронт дене, фашист кашакым чактарен, Австрий марте шуын. Юмо тудым Юмын салтакшым ышташ манын, Кугу Отечественный сарыште арален коден.

Ольга Каменева ден Дмитрий Симоновын каласкалымышт негызеш А. Эманова ямдылен

КҮПЧЫК ЙЫМАЛНЕ ИЛЫШЕ ЮМЫН АВА

Монахиня Евфимиян (Аксаментован) кұчык новеллыже-влак пыл шенгеч лекше кече гай куандарыше улыт. Нуно вийым пуат, илаш кумылым ешарат.

Матушка нине изи ойлымаш-шамычым паша кокла гыч воза, вет тудлан түрлө послушанийым шуктыман, мутлан, икмыняр ий ончыч уло Российлан палыме, но чот черле архимандрит Кириллым (Павловым) ончен. Монахиня Евфимиян кажне историйже ушеш кодшо, воктене улшо тыглай еным түткынрак ончалаш таратыше. Түрлө нерген каласкала гынат, темыже эре икте – Юмым да айдемым йоратыме нерген. Ик тыгай историйжым тыландат лудаш темлена.

Переделкинысе черкыште чангым кырыше схимонахиня Мария тошкалтыш гыч камвозын, тупрұдыжым чот сусыртен да ошкыл кертдыме лийын. Тудлан полшаш ме икмыняр ий коштна. Схимонахиня Мариян сулыкшым касараш, кумылжым нөлташ Кирилл ача чүчкыдын толеден. Батюшка пеленже епитрахильжым да түрлө тамле сийым намиен. Матушкан юмылукуштыжо Юмын Аван Казанский иконо шоген. Пу киотышто улшо ты юмога ончылно эре лампадке йүлен. Мария авалан тудо пеш шерге лийын. Мария ава икана мыланна Юмога дене кылдалтше öрыктарыше вашлиймаш нерген каласкалыш:

– Кугу сар деч ончыч мый, эше самырык ұдыр, Москош толынам, ик фабрикыште пашам ыштенам, тұшкагудышто иленам. Православный ешыште кушкынам, черкыш кошташ, молитвам лудаш йоратенам, садлан шочмо суртем гыч пеленем Юмын Аван Казанский иконыжым конденам. Тунам Черке ваштареш кучедалме жап лийын. Юмылан ұшаныше улметым паленыт

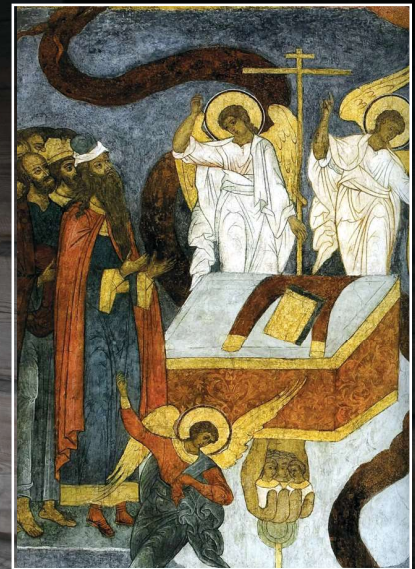
гын, вигак «күшкө» чоген кертеныт. Паша гыч лектын возаш огыл манын, мый юмогам күпчыкем йымалне шылтен ашненам. Паша гыч тұшкагудыш пеш почеш толам, моло ұдыр-шамыч дене ик жапыште малаш возам. Мален колтымекышт, юмогам луктам да кумалам. Пешак монахине лиймем шуын, но тунам тыгай шонымашлан шукталташ нимогай йөн уке ылят, чот ойгыренам. Икана пычкемышалташ тұналме годым парк гоч толшемла, тенгылыш шинчым да чон йөсын шортын колтышым. Трук воктекем палыдыме ұдырамаш толын шинче, ава семын вuem гыч шыман ниялтыш да ласкан каласыш: «Мария, ит ойгыро, жап шуэшат, монахине лият, монахине веле огыл, эше схимнице лият! Лият, лият!»

Шортын шинчыше Мария тунам öрын колтен: «Тиде палыдыме ұдырамаш кузе мыйын лүмем да шолып шонымашемым пала?» Тыгодым ұдырамаш воктече кынел каен. Могай улмыжым кас рүмбалгыште раш ужаш лийын огыл.

– Кокай, шого, вучалте! Кеч каласе, кушто илет? – кычкырен почешыже Мария.

Пычкемыш гыч Мариялан тыге каласыме шоктен: «Күпчык йымалне илем. Күпчык йымалне!»

Мария, илен-толын, монахине лияш үп пүчмө йўлам эртен. Тунам тудлан Чылаштын моктымо святой Евфимиян лүмжым пуэныт. Тиде лүмым ятыр ий йөретен нумалын. А схимонахиня лийме йўлам эртымыж годым тудлан тынеш пурымыж годсо Мария лүмым пörтылтеныт. Схимонахиня Мариян мландымбалысе ўмыржө преподобный Сергей ачанан шыжымсе пайремже кечын мучашлалтын. Вет тудынат аваже Мария лүман лийын, да вашлияш толын докан.

ТЫЛАНЕТ ТАУШТАШ ТОЛЫНАМ

Троице-Сергиев лавре деч тораште огыл верланыше Гефсиман скитыште 1851 ий гыч 1878 ий марте иеросхимонах Александр илен, духовный шочшыж-влаклан шуко сай ойым пуэн.

Икана тудын ученикше йодын: «Батюшка! Колышо ег-шамыч палат мо, кө да кунам нунын верч кумалеш?» Вашмут олмеш старец-затворник Сергиев лаврын наместникше архимандрит Антонийын ылышыштыже лийше случайым примерлан конден. Тудыжо ойлен:

– Преподобный Сергийын лаврышкыже наместниклан мый 1831 ийыште толынам. Тунам монах-шамыч коклаште сай йўкан диакон йўршын гаяк уке ыле. Ик приходышто диаконын ватыже коленат, тудо мемнан деке илаш толын. Йўкшö сай улмылан көра эре пырля служитлыктенат. Икана тудо шочмо ялышкыже миен толаш йодо. Вашке пайрем службо лийшашат, ынем колто ыле. Но тудо жапыштыже толын шуаш сöрыш, сандене колтышым.

Пайрем осыгече эрдене эрак тудын нерген йодым. «Эше толын огыл» маньыч. Кечывалымат уке. Кас службо тўнгалшаш, а тудо эшеат уке. Мый тудлан чотак вуеш налым.

Кас кумалмашлан диакон толын шуо. Пенгыдын каласымемлан ласкан мане: «Мый служитлаш ямде улам». Службым сайын эртарышна, вара трапезныйыш кочкаш кайышна. Тушто южышт мыскара семын диаконлан ойленил: «Шочмо верышкет коштмо дене йўкетымат йомдарен коденат ала-мо?»

Кочмо деч вара чыланат шке кельйышкышт вашкеныт, а диакон кувшиным налын да вўдлан каен. Вўдым кондымек, келье омсажымат почын шуктен огыл, тушанак йёрлын да колен.

Тидын нерген увертарымекышт, мый шкемым чот титакан ег семын шижынам. Тора корно гыч толшылан каналташ жапым пуэн омыл, вигак служитлаш шогалтенат. Тидын деч ончыч тудлан вет эше шке кельйыштыже икмыняр канон ден

акафистым, повечерийым лудаш кўлын.

Пешак ойгыренат да тудын верч чот кумалаш тўнгалынам, моло-влакланат кумалаш, проскомидийыште да чыла черке службышто поминаеш кўштенам. Диаконын колымжлан нылле кече шумо деч ончыч шке кельйыштем изиш каналташ возынам ыле. Трук омса почылтмо йўкым колым, пöлемем волгыдо дене теме, а колышо диакон ончылнем ылыше гаяк шоген.

– Мый тыланет таум ышташ толынам, – манеш тудо.

– Молан? – йодам.

– Мыйын верч тыге чот кумалметлан, – оила.

– Мый шкетын веле огыл кумалынам, моло-шамычат кумалыныт, вет тыйын верч чылаштанат кумалаш кўштенам.

– Уке, молышт мыйын лүмемым спискышкат возен огытыл, шкештат поминаен огытыл, – вашештен диакон. Тидыже тыгак лийын улмаш, вара мый чылашт деч йодыштынам.

– А мыйын кумалмем нерген тый кузе палет? – йодам адак.

– Мемнам, көлан Господь Шке чаманымашыжым ончыкта, мландыш кеч кум важык келгытыш тойо, ме чыла ужына да палена: могай айдеме кумалеш, көм сөрвала, көн верч да мом йодеш? А Господь чыла тидым мемнан деч сайын ужеш, – умылтара тудо.

– Мытарствыжым кузе эртышыч? – йодам адак.

– Тиде кечын Господь мыланем Пырчес подылаш йöным пуэн, сандене волгенче гай нёлталтым.

– Трапезныйыште иза-шольо-влак тыйым койдараш тöчышт, тунам кумылет волен ыле вет?

– Тидым Господь ышат шарналте!

– Теве Хотьков монастырьысе монахиня N колен. Тудо кушто кызыт?

– Мый дечем кўшнö, – мане диакон, да тўсшö йомо.

Анастасия ЧЕМЕКОВА ямдылен.

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

▲ - пища с растительным маслом	■ - разрешение на вино
▲ - пища без растительного масла	■ - из трапезы исключается мясо
▲ - разрешение на рыбу	■ - сплошные седмицы
⊗ - полное воздержание от пищи	■ - постные дни
○ - разрешение на рыбную икру	■ - особое поминовение усопших

14 – Юмын Аван
«Мироносицкий» иконыжын кечыже.

МАЙ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

15 – Борис ден Глеб
благочерный князь-влакын кечышт.

18 – Юмын Аван «Йуын пытарыдыме Чаше» иконыжын кечыже.

21 – Господын Пылпомышко
Чапландаралт нөлталтмыже.

22 – Святитель Николай
Чудотворецын кечыже.

24 – Апостол-влак дене төр улшо Мефодий ден Кириллын кечышт.

Москван да уло Русьын Святыйшый Патриархше Кириллын святойжын кечыже.

28 – Углич ден Москван
благочерный царевичше
Димитрийын кечыже.

30 – Троице шуматкеч.
Колышо-влакым уштымаш.

31 – Святой Троице пайрем.

«ВОЛЖСК – МОРКО – ШЕРНУР» КРЕСТНЫЙ ХОД ПАГАЛЕН УЖЫНА

ВОЛЖСК ОЛА ДЕН ВОЛЖСК ОКРУГ МАЙ

17, РШ – Волжск ола, архиерей службо, Крестного ход тарвана – Купсола (Эмеково);

18, ШЧ – Литургий, Купсола (Эмеково) – Исменца. Юмогам Йошкар-Ола епархийын Олыкмарий благочинийшыкыже пуымаш.

19, КШ – Исменца – Звенигово ола;

20, ВР – Звенигово ола – Чакмарий;

21, ИЗ – Чакмарий – Кужмара;

22, КГ – Кужмара – Красногорский;

23, ШМ – Красногорский – Шоленгер;

24, РШ – Шоленгер – Мочалище;

25, ШЧ – Мочалище – Керебеляк;

МОРКО РАЙОН

26, КШ – Литургий, Керебеляк – Октябрьский;

27, ВР – Октябрьский – Күчыкэнгер;

28, ИЗ – Күчыкэнгер – Ильинский;

29, КГ – Ильинский – Мушерань;

30, ШМ – Литургий, Мушерань – Вончыдүр;

31, РШ – Витлыгече, Вончыдүр – Кожлаер – Коркатово – Йошкарэнгер – Арын;

И Ю Н Ъ

1, ШЧ – Литургий, Арын – Азьял;

2, КШ – Азьял – Морко;

3, ВР – Морко – Волаксола;

4, ИЗ – Волаксола – Вешшүргө;

МАРИЙ ТУРЕК РАЙОН

5, КГ – Вешшүргө – Мушерань – Изи Кугунур. Юмогам Эрвел благочинийшы пуымаш. Мариец посёлко.

6, ШМ – Литургий, Мариец – Мамсинер;

7, РШ – Литургий, Мамсинер – Хлебниково;

8, ШЧ – Литургий, Хлебниково – Алексеевский;

9, КШ – Литургий, Алексеевский – Марий Турек;

10, ВР – Литургий, Марий Турек – Марий Пыламарий;

11, ИЗ – Литургий, Марий Пыламарий – Куршаково;

12, КГ – Литургий, Куршаково – Косолюп;

13, ШМ – Литургий, Косолюп – Кугу Пумарий (Елеево);

ПАРАНЬГА РАЙОН

14, РШ – Литургий, Кугу Пумарий (Елеево) – Матародо;

15, ШЧ – Литургий, Матародо – Йүледүр;

КУЖЭНГЕР РАЙОН

16, КШ – Литургий, Йүледүр – Кужэнгер;

17, ВР – Литургий, Кужэнгер – Токтайбеляк;

18, ИЗ – Литургий, Токтайбеляк. Юмогам Йүдвел благочинийшы пуымаш. Кемсола – Токтарсола;

У ТОРЬЯЛ ОКРУГ

19, КГ – Литургий, Токтарсола – Масканур;

20, ШМ – Литургий, Какшанмучаш (Пектубаево) – Немда-Обалыш;

21, РШ – Литургий, Немда-Обалыш – У Торьял;

22, ШЧ – Литургий, У Торьял – Тошто Торьял;

23, КШ – Литургий, Тошто Торьял – Крешын Руй (Старокрещено). Юмогам пуымаш. Мустай – Лужалу – Йүштө Памаш (Юшто Памаш) – Шернур;

ШЕРНУР ОКРУГ

24, ВР – Литургий, Шернур – Кукнур;

25, ИЗ – Литургий, Кукнур – Марисола;

26, КГ – Литургий, Марисола – Зашижемье;

27, ШМ – Литургий, Зашижемье – Лоскутово;

28, РШ – Архиерей службо, Лоскутово – Шернур;

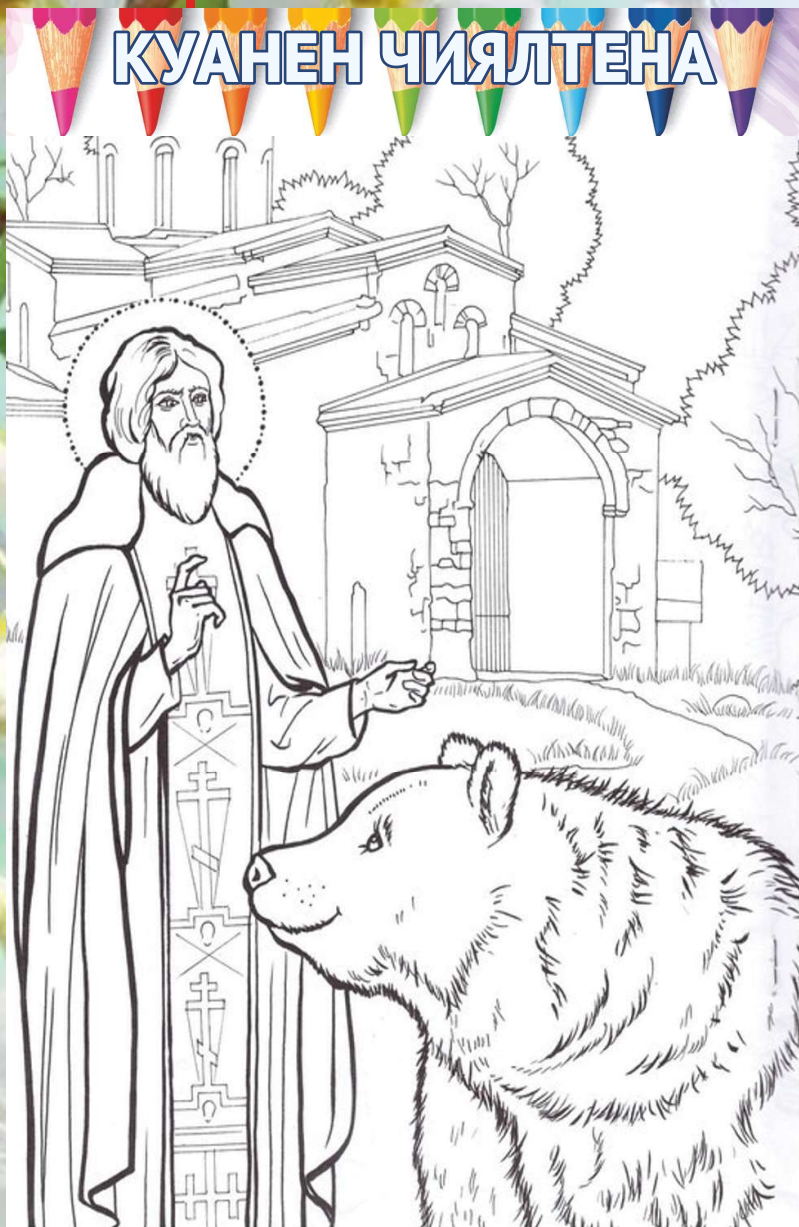
29, ШЧ – молебн, Шернур – Горняк;

30, КШ – Литургий, Шернур – Чылдемыр;

1 ИЮЛЬ, ВР, МОЛЕБЕН.

ЮМОНАН ПӨТЪЯЛЫШ ПӨРТЫЛМЫЖӨ

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

Йошкар-Оласе епархийын «Елеон» экскурсионно-паломнический службыжо 2026 ий июньшто тыгай святой верлашке миен толаш ўжеш:

02–04 июнь – Муром – Дивеево;
12–14 июнь – Новый Иерусалим – Моско;
18–21 июнь – Оптина Пустынь – Серпухов;
26–28 июнь – Санаксары – Дивеево – Арзамас.

Паша радамыште вашталтыш лийын кертеш, сандене «Елеон» службо дене кылым кучыза:
телефон: 8-902-325-81-12.

"ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №
Журнал лекме жап - 15.05.2026 ий.
0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме. "Стринг" ИПФ ООО-што савыктыме. Адресше: 424007, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пöлем.

ПОРЫМ ТЫЛАНЕ

*«Поро эр» манаш ит мондо ешетлан,
Эр кынелын, кумылыштым тый
ит волто.*

*Тиде поро тек сита ты кечылан,
Корныш кайышым ыреслаш ит мондо.*

*«Поро кечым» пошкудетлан,
палыметлан ит чамане,*

Ала-кöлан тиде мут моткоч кўлеш.

*«Поро кас» тек шоктыжо кастене,
Омыдат тунам ласка лиеш.*

Лийже поро кече, тылзе да идалык.

Порылык кодеш тек ўмыреш.

Тые порым еглан тыланет гын,

Поро тый декетак пöртылеш.

**Лидия АЛПАЕВА,
Юлсер кундем**

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев (иерей), Д.В. Смирнов, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлö лийын кертт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**